

TÜRK ANAYASA MAHKEMESİ BİREYSEL BAŞVURU KARARLARINDA TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN HABERLEŞMESİ*

Ramazan Onur KARADENİZ**

ÖZET

Kişinin haberleşmesi 1982 Anayasasının 22. maddesinde “Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.” şeklinde ifade edilmektedir. Anayasanın hükümlerinde belirtilen koruma kapsamından tutuklu ve hükümlülerin de yararlanabileceği verilen Anayasa Mahkemesi (AYM) kararlarıyla da teyit edilmektedir. Ancak ceza infaz kurumlarının olağan ve makul gereksinimleri dikkate alındığında tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine yönelik birtakım sınırlamalar ve tedbirlerin alınabildiği görülmektedir. AYM'nin bireysel başvuru kararları kapsamında tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine yönelik müdahalelerin hangi koşullarda ihlale sebebiyet vereceği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin (AİHM) yerleşik içtihatlarına da atf yapmak suretiyle değerlendirilmiştir. Bu kapsamda ulusal mevzuat hükümlerinin tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine yönelik nasıl bir sınırlandırma rejimi öngördüğü ve bunun yansımalarına değinilecektir.

Anahtar Kelimeler: Tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesi, Haberleşmenin gizliliği, Anayasa Mahkemesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi

COMMUNICATION OF DETAINEES AND PRISONERS IN TURKISH CONSTITUTIONAL COURT INDIVIDUAL APPLICATION DECISIONS

ABSTRACT

Person's communication in the article 22 of 1982 Constitution is stated as “Everyone has the liberty of communication. The confidentiality of communications is essential.” It is also confirmed that detainees and prisoners could also benefit from the scope of protection specified in the provisions of Constitution, by Constitutional Court decisions. However, when the ordinary and reasonable requirements of penal institution are taken into consideration, there seem some restrictions and precautions about the communication of prisoners and detainees can be taken. Under the Constitutional Court decisions, in which conditions, the interventions to communication of detainees and prisoners cause to infringement, by also referring

* Bu makale, yazarın “Anayasa Mahkemesi ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Özel Hayatın Gizliliği ve Korunması” isimli Yüksek Lisans Tezi'nden türetilmiştir.

** Kara Harp Okulu Dekanlığı, Öğretim Görevlisi, Ankara, rokaradeniz@kho.edu.tr

to established case laws of European Convention on Human Rights (ECHR), will be evaluated. In this context, which kind of confinements about communication of detainees and prisoners; anticipated by the national legislation provisions; and its effects are studied in this paper.

Keywords: Communication of detainees and prisoners, The confidentiality of communication, Constitutional Court, European Convention on Human Rights

1- GİRİŞ

1982 Anayasasının özel hayatın gizliliği ve korunması başlığı altında yer alan 22. maddesi haberleşme hürriyetini koruma altına almaktadır. Haberleşme hürriyetinin korunacağı “Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.” hükümleriyle belirtilmiştir. Bu koruma kapsamından cezaevlerinde tutuklu veya hükümlü olarak bulunan kimselerin yararlanıp yararlanamayacağı hususunun da değerlendirilmesi gerekmektedir. Zira özgürlüğünden yoksun bırakılan bu kişilerin birtakım hakların öznesi olamayacağı yönünde değerlendirmeler bulunmaktadır.¹ Geçmiş yıllarda da tutuklu ve hükümlülere haberleşme imkanı verilmesinin cezaevlerinde bir iyileştirme yöntemi olarak kabul edildiği bilinmektedir.² Cezalandırma ile öngörülen amacın; suç işlemenin önlenmesi, toplumun korunması³, vatandaşların kanuna uygun davranma eğilimlerini artırmak olduğu⁴ ifade edilmektedir. Ancak mahkûmların yeniden sosyalleştirilmesi ve topluma kazandırılmasının yani bir nevi rehabilitasyon sürecinden geçirilmesinin de cezalandırmanın amaçlarından olduğu önemle vurgulanmaktadır.⁵ Bu durum mahkûmlara yönelik hükümler içeren uluslararası ve bölgesel birçok belgede de ifade edilmiştir.⁶ Topluma yeniden kazandırılma sürecinde tutuklu ve

¹ Gülay ARSLAN ÖNCÜ, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması Hakkı”, İstanbul, Beta Basım, 2011, s.14.

² Bülent ALTINSOY, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları Işığında Mahkûmların Özel Hayatı” Türkiye Barolar Birliği Dergisi, (115), 2014, s.45.

³ ÖNCÜ, s.14.

⁴ Veli ÖZBEK, “İnfaz Hukuku”, Ankara, Orion Yayınları, 2007, s.14.

⁵ ÖNCÜ, s.14., ÖZBEK, s.16., Timur DEMİRBAŞ, “İnfaz Hukuku”, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008, s.155.

⁶ ÖNCÜ, s.14-15. Medeni ve Siyasi Haklar Sözleşmesi’nin 10. maddesinde “ceza infaz rejimi, mahpusları iyileştirme ve topluma yeniden kazandırılmalarını sağlama temel amacına yönelik uygulamayı içerecektir” hükmü yer almaktadır. BM Mahpusların Tretmanı için Standart Asgari Kurallarında ise “mahpusların özgürlüklerinden yoksun bırakılmalarının yeterince acı verdiği ve bu durumun cezaevi sisteminde daha da ağırlaştırılmaması gerektiği” ifade edilmiştir. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararlarında ise mahkûmların mümkün olduğu ölçüde dış dünya ile iletişiminin kesilmemesi gerektiği belirtilmiştir.

hükümlülerin dış dünya ile iletişimlerini sağlayabilmesi, haberleşme hakkından yararlanabilmesi ise ayrı bir önem arz etmektedir.⁷ Türkiye’de 2010 yılında gerçekleşen Anayasa değişiklikleri ile bireysel başvuru yolunun açılmasıyla birlikte tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine ilişkin birçok şikâyeti Anayasa Mahkemesi (AYM) inceleme ve değerlendirme imkanı bulmuştur.⁸ AYM, tutuklu ve hükümlülerin haberleşme hakkı da dahil olmak üzere Anayasada koruma altına alınan haklardan⁹ yararlanabileceğini ifade etmiştir. Bu çalışma ile AYM’nin bireysel başvuru kararları kapsamında tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine yönelik müdahalelerin hangi koşullarda ihlale sebebiyet vereceği, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi’nin (AİHM) yerleşik içtihatlarına da atıf yapmak suretiyle değerlendirilmeye çalışılacaktır. *AİHM ve AYM’nin genel ilkeler olarak bahsettiği kanunilik, meşru amaçlara sahip olma ve demokratik toplumda gereklilik ölçütleri alt başlıklar halinde ayrıntılı olarak izah edilmeye çalışılacaktır.* AYM önüne gelen davalar, konu başlıkları altında belirtilecek, ulusal mevzuat hükümlerinin genel ilkelere ve tavsiye kararlarına uygunluğu değerlendirilecektir. Bu kapsamda ulusal mevzuat hükümlerinin tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine yönelik nasıl bir sınırlandırma rejimi öngördüğü ve bunun yansımalarına konu başlıkları altında değinilecektir.

2- 1982 ANAYASASI HÜKÜMLERİ VE ANAYASA MAHKEMESİ’NİN GENEL OLARAK TUTUKLU VE HÜKÜMLÜLERİN HABERLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜNE BAKIŞI

Özel hayatın gizliliği ve korunması başlığı altında 22. madde ile haberleşme hürriyetinin korunacağı “*Herkes, haberleşme hürriyetine sahiptir. Haberleşmenin gizliliği esastır.*” hükümleriyle belirtilmiştir. Anayasanın 22. maddesinin 2. fıkrasında ise hakkın mutlak olmayıp birtakım şartların varlığı halinde sınırlandırılabilmesi belirtilmiştir. Bu hüküm ise “*Millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlâkın korunması*

⁷ Handan YOKUŞ SEVÜK, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Tutuklu Ve Hükümlülerin Dış Dünya İle İletişimi”, AÜEHFD, C.VII, Sa.3-4, 2003, s.336.

⁸ 23 Eylül 2012-10 Nisan 2015 tarihleri arasındaki bireysel başvuru istatistiklerine göre özel hayatın gizliliği ve korunması hakkı kapsamında 1928 başvuru yapılmıştır. Bkz.http://www.anayasa.gov.tr/files/bireyselBasvuru/23_eylul_2012_10_nisan_2015.pdf Bu başvuruların içerisinde tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine ilişkin olanlarına çalışma içerisinde yer verilmiştir.

⁹ AYM, tutuklu ve hükümlülerin Anayasanın 19. Maddesinde belirtilen kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkı hariç olmak üzere Anayasanın ve AİHS’nin ortak koruma alanı kapsamında bulunan temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahip olduğunu özellikle ifade etmektedir. Bkz. İbrahim Uysal, 2014/1711, 23/7/2014, parag.29-33, Benzer nitelikteki AİHM kararı için bkz. Hirst/Birleşik Krallık (No. 2),74025/01, 06/10/2005, parag.69.

veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması sebeplerinden biri veya birkaçına bağlı olarak usulüne göre verilmiş hâkim kararı olmadıkça; yine bu sebeplere bağlı olarak gecikmesinde sakınca bulunan hallerde de kanunla yetkili kılınmış merciin yazılı emri bulunmadıkça; haberleşme engellenemez ve gizliliğine dokunulamaz. Yetkili merciin kararı yirmi dört saat içinde görevli hâkimin onayına sunulur. Hâkim, kararını kırk sekiz saat içinde açıklar; aksi halde, karar kendiliğinden kalkar.” şeklinde düzenlenmiştir. Son fıkra ise “İstisnaların uygulanacağı kamu kurum ve kuruluşları kanunda belirtilir.” ifadesini taşımaktadır.¹⁰ Haberleşmenin gizliliği kavramının ne olduğuna, bu gizliliğin kapsamına ve sınırlarına ilişkin, Anayasanın ilgili hükümlerinde ve madde gerekçelerinde herhangi bir açıklamaya yer verilmemiştir.¹¹ Bu sebeple haberleşme kavramının ne olduğu ve kapsamında nelerin bulunduğu ilişkin yardımcı olacak makamlar, verdikleri kararlarla somut olayları değerlendiren AYM ve onun sıklıkla atfı yaptığı AİHM olacaktır.

AİHM haberleşmeyi sözlük anlamından daha geniş yorumlamış, her çeşitli araçla yapılan ve kişiler arasında gerçekleştirilen özel nitelikteki haberleşmenin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 8. maddesinin¹² korumasından yararlanacağını ifade etmiştir.¹³ AYM de AİHS ve Anayasanın ortak koruma alanının, “haberleşme özgürlüğünün yanı sıra, içeriği ve biçimi ne olursa olsun, haberleşmenin gizliliğini de güvence altına aldığını” ifade

¹⁰ Anayasa hükümlerinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nde belirtilen özel hayata ve aile hayatına saygı hakkı başlıklı 8.maddesi ile uyumluluk arz ettiği görülmektedir. Bu durum temel hak ve hürriyetlere ilişkin genel gerekçede belirtilmiştir. Gerekçede “temel hak ve hürriyetlerin düzenlendiği bu bölümde 1950 İnsan Haklarının ve Temel Hürriyetlerin Korunmasına Dair Avrupa Sözleşmesi göz önünde tutulmuştur” ifadesine yer verilmiştir. bkz. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde Gerekçeli, 2011, Ankara. İkinci Kısım Genel Gerekçe.

¹¹ Zeki HAFIZOĞULLARI, Muharrem ÖZEN, “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, Ankara Barosu Dergisi, Yıl:67, Sa.4, 2009, s.9-10.

¹² AİHS'nin 8.maddesinde “Herkes özel ve aile hayatına, konutuna ve haberleşmesine saygı gösterilmesi hakkına sahiptir.

Bu hakkın kullanılmasına bir kamu otoritesinin müdahalesi, ancak ulusal güvenlik, kamu emniyeti, ülkenin ekonomik refahı, dirlik ve düzenin korunması, suç işlenmesinin önlenmesi, sağlığın veya ahlakın veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması için, demokratik bir toplumda zorunlu olan ölçüde ve yasayla öngörülmüş olmak koşuluyla söz konusu olabilir” ifadelerine yer verilmiştir. AİHS'nin 8/1 fıkrasında hak ve özgürlükler, 8/2 fıkrasında ise bu hakların mutlak olmayıp öngörülen koşullar çerçevesinde sınırlandırılabilceği belirtilmektedir. bkz. A. Şeref GÖZÜBÜYÜK, Feyyaz GÖLCÜKLÜ, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi”, Ankara, Turhan Kitabevi, 2011, s.330.

¹³ Schenk/İsviçre, 10862/84, 12/07/1988, parag.43-44, A/Fransa, 14838/89, 23/11/1993, parag.36.

etmektedir.¹⁴ Bu kapsamda “*posta, elektronik posta, telefon, faks ve internet aracılığıyla yapılan haberleşme faaliyetleri*” haberleşme özgürlüğü ve haberleşmenin gizliliği kapsamında değerlendirilmektedir.¹⁵

AYM, tutuklu ve hükümlülerin içinde buldukları durumu hukuka uygun tutma olarak değerlendirmiştir. Bu sebeple tutuklu ve hükümlüler Anayasanın 19. maddesi kapsamındaki kişi özgürlüğü ve güvenliği hakkından yararlanamamaktadır. Ancak AYM, “*tutuklu ve hükümlülerin Anayasanın ve AİHS’nin ortak koruma alanı kapsamında kalan diğer temel hak ve hürriyetlerin tamamına genel olarak sahip olduğunu*” özellikle ifade etmektedir.¹⁶ Bu sebeple haberleşme özgürlüğüne ilişkin haklardan tutuklu ve hükümlülerin de yararlanmasında bir şüphe bulunmamaktadır.¹⁷ Ancak hemen ifade edilmelidir ki AYM tutuklu ve hükümlülerin sahip oldukları hakların, suçun önlenmesi ve cezaevi disiplininin temini gibi makul gerekliliklerin varlığı halinde sınırlandırılabilirliğini de ifade etmektedir.¹⁸ AİHM de ceza infaz kurumunun olağan ve makul gereksinimlerinin dikkate alınması gerekliliğinden bahsetmiştir. Bu sebeple ceza infaz kurumlarında bulunan kimselerin haberleşmelerinin, belirli ölçüde kontrol altına alınmasının AİHS’nin 8. maddesinin ihlaline sebebiyet vermeyeceği ifade edilmiştir.¹⁹ Bu nedenle AYM, haberleşme özgürlüğüne yönelik bir müdahaleden dolayı yapılan şikayetleri değerlendirirken her somut olayın kendi koşulları içerisinde değerlendirilmesi gerektiğinin altını çizmektedir.²⁰ Buna göre öncelikle söz konusu şikayete Anayasanın 22. maddesinin uygulanabilirliği değerlendirilmektedir. Devamında Anayasanın 22. maddesinde belirtilen

¹⁴ Mehmet Koray Eryaşa, 2013/6693, 16/04/2015, parag.49, Akif İpek, 2013/9456, 24/06/2015, parag.32, Musa Kaya, 2013/2351, 16/09/2015, parag.42, Murat Karayel, 2013/2125, 16/09/2015, parag.36, Abdulvahap Kavak, 2013/7477, 06/10/2015, parag.27.

¹⁵ Mehmet Koray Eryaşa, parag.49, Akif İpek, parag.32.

¹⁶ İbrahim Uysal, 2014/1711, 23/7/2014, parag.29-33, Benzer nitelikteki AİHM kararı için bkz. Hirst/Birleşik Krallık (No. 2), 74025/01, 06/10/2005, parag.69.

¹⁷ AYM, AİHM kararlarına atıf yaparak cezaevi idarelerinin tutuklu ve hükümlülerin özel hayatına ve aile hayatına saygı gösterme yükümlülüklerini göz önünde bulundurarak tedbirler alması gerektiğinin altını çizmektedir. bkz. Mehmet Koray Eryaşa, parag.88. Benzer değerlendirmeler içeren AİHM kararları için bkz. Messina/İtalya (No. 2), 25498/94, 28/12/2000, parag.61, Kučera/Slovakya, 48666/99, 17/7/2007, parag.127, Vlasov/Rusya, 78146/01, 12/6/2008, parag.123.

¹⁸ Mehmet Koray Eryaşa, parag.51, Musa Kaya, parag.62, Turan Günana, 2013/3550, 19/11/2014, parag.35.

¹⁹ Mehmet Nuri Özen/Türkiye, 15672/08, 11/01/2011, parag.50, Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık, 5947/72, 25/3/1983, parag.98.

²⁰ Mehmet Koray Eryaşa, parag.50, Musa Kaya, parag.45, Abdulvahap Kavak, parag.30.

bir hakka yönelik işlem ya da eylem varsa bunun müdahale olup olmadığı araştırılmaktadır. Şayet bir müdahale olduğuna kanaat getirilirse, son olarak yapılan müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığı değerlendirilmektedir.²¹ Somut olaydaki müdahalenin ihlal oluşturup oluşturmadığı ise Anayasanın 22. maddesinin ikinci fıkrasında belirtilen haklı sebeplerin varlığına ve Anayasanın 13. maddesinde belirtilen koşulları yerine getirip getirmediğine göre tespit edilmektedir. Bu nedenle sınırlamanın Anayasanın 13. maddesinde öngörülen “öze dokunmama, Anayasanın ilgili maddesinde belirtilmiş olma, kanunlar tarafından öngörülme, Anayasanın sözüne ve ruhuna, demokratik toplum düzeninin ve laik Cumhuriyetin gereklerine ve ölçülülük ilkesine” aykırı olmaması gerekmektedir.²²

Bu ilkelerin ayrıntılarına geçmeden önce son olarak değinilmesi gereken husus “Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Üye Devletlere Avrupa Cezaevleri Kuralları Hakkında REC (2006) 2 Sayılı Tavsiye Kararları”dır.²³ Tavsiye kararlarının “dış dünya ile ilişki” başlıklı maddelerinde aşağıdaki hususlar belirtilmiştir:

“Dış Dünya ile İlişki”

24.1. Mahpusların mümkün olabilen sıklıkta mektup, telefon veya diğer iletişim vasıtalarıyla aileleriyle, başka kişilerle ve dışarıdaki kuruluşların temsilcileriyle haberleşmelerine ve bu kişilerin mahpusları ziyaret etmelerine izin verilmelidir.

²¹ Akif İpek, parag.38-39, Musa Kaya, parag.46-47, Abdulvahap Kavak, parag.31-32, Mehmet Koray Eryaşa, parag.49-51. AYM’nin değerlendirmelerinde AİHM değerlendirmeleri dikkate alınmaktadır. AİHM’de öncelikle hükmün uygulanabilirliğini saptamakta, sonrasında müdahalenin varlığını araştırmakta şayet müdahalede varsa bu müdahalenin ihlale sebebiyet verip vermediğini tespit etmektedir. bkz. GÖZÜBÜYÜK, GÖLCÜKLÜ,s.331, Ivana ROAGNA, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması” Ankara, Şen Matbaa, 2013, s.11-12, Ursula KILKELLY, “Özel Hayata ve aile hayatına saygı gösterilmesi hakkı AİHS’nin 8.maddesi’nin uygulanmasına ilişkin kılavuz”, İnsan Hakları El Kitapları, No.1, Almanya, Avrupa Konseyi, 2001, s.13-14.

²² Abdulvahap Kavak, parag.32, Musa Kaya, parag.47, Akif İpek, parag.39. AİHM’nin değerlendirmesine göre haberleşme özgürlüğüne yapılacak müdahalenin ihlal niteliğini taşıyıp taşımadığı için kanunla öngörülme, meşru amaçlara sahip olma ve demokratik toplumda gerekli olma kriterlerine sahip olması gerekmektedir. bkz. Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık, 5947/72, 25/3/1983, parag.85-90, Klass ve diğerleri/Almanya, 5029/71, 6/10/1978,parag.42-55; Campbell/Birleşik Krallık, 13590/88, 25/3/1992, parag.34.

²³ Öcalan/Türkiye(2), 24069/03, 197/04, 6201/06 et 10464/07, 18/03/2014, parag.76-77, Ramirez Sanchez/Fransa, 59450/00, 04/07/2006, parag.84-85, Mehmet Koray Eryaşa, parag.28, Musa Kaya, parag.25, Akif İpek, parag.20.

24.2 Devam etmekte olan bir ceza soruşturması, emniyet, güvenlik ve düzeninin muhafaza edilmesi, suç işlenmesinin önlenmesi ve suç mağdurunun korunması için gerekli görülmesi halinde, haberleşme ve ziyaretlere kısıtlamalar konabilir ve izlenebilir. Ancak adli bir merci tarafından konulan özel kısıtlamalar da dahil olmak üzere, bu tür kısıtlamalar yine de kabul edilebilir asgari bir iletişime izin vermelidir.

24.3. Ulusal hukuk, mahpuslarla iletişim kurması kısıtlanamayacak olan ulusal ve uluslararası kuruluşları belirlemelidir,

24.4. Ziyaretler için yapılan düzenlemeler, mahpuslara aile ilişkilerini mümkün olduğunca normal bir düzeyde sürdürmelerine ve geliştirmelerine izin verecek bir tarzda olmalıdır.

24.5. Cezaevi yetkilileri, dış dünyayla yeterli bir iletişim sürdürmelerinde mahpuslara yardım etmelidirler ve bunun için onlara uygun destek ve yardım sağlamalıdır.”

AİHM yukarıda bir kısmı ifade edilen tavsiyelerin üye devletler için bağlayıcı olmadığını, ancak önemli olduğunu ve bunu ulusal yetkililerin dikkatine sunduğunu belirtmektedir.²⁴ AYM de tutuklu ve hükümlülerin haberleşmesine ilişkin başvurularda ilgili hukuk başlığı altında söz konusu tavsiye kararlarına yer vermektedir.²⁵

2.1 Tutuklu ve Hükümlülerin Haberleşme Özgürlüklerinin Sınırlandırılmasında Kullanılan Ölçütler

2.1.1 Kanunilik İlkesi

Haberleşme özgürlüğüne getirilen sınırlamaların öncelikle kanunla öngörülmüş olması gerekmektedir. AİHM ilk olarak, müdahale teşkil eden eylemin mevzuatta yer alan bir düzenlemeye dayanması gerekliliğini ifade etmiştir.²⁶ Bunun yanında müdahalenin dayanağını teşkil eden düzenlemenin ulaşılabilir olması gerekmektedir.²⁷ Ayrıca söz konusu düzenleme, yeterli açıklıkta olmalıdır. Açıklıkla kastedilen şey ise ulusal makamlarının

²⁴ Slawomir Musial/Polanya,28300/06, 20/01/2009, parag.96, Nusret Kaya ve diğerleri/ Türkiye, 43750/06, 22/04/2014, parag.55.

²⁵ Mehmet Koray Eryaşa, parag.28,Musa Kaya, parag.25,Akif İpek, parag.20.

²⁶ Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, parag.86-88.

²⁷ Kruslin/Fransa, 11801/85, 24/04/1990, parag.25-27, Huvig/Fransa,11105/84, 24/04/1990, parag.25-26, Lampert/Fransa, 23618/94, 24/08/1998, parag.23, Gilles DUTERTRE, “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler” Almanya, Avrupa Konseyi Yayınları, 2003,s.212-216.

hangi şartlar altında ve hangi hallerde haberleşme özgürlüğüne yönelik tedbirlere başvurmaya yetkili oldukları konusunda vatandaşlara yeterli göstergeleri sunabilmeleridir.²⁸ Böylelikle “kişiler davranışlarını ona göre yönlendirebilecek ve eylemleri neticesinde meydana gelebilecek sonuçları” öngörebileceklerdir.²⁹ AİHM’nin amacı haberleşme özgürlüğünün ihlaline sebebiyet verebilecek keyfiyetteki belirsiz ifadelerinin ortadan kaldırılmasını sağlamaktır.³⁰ Haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahalelerde idarenin keyfiliklerinin ön plana çıkma riski AİHM tarafından her fırsatta dile getirilmiştir. Bu sebeple idareye tanınan takdir yetkisinin sınırlarının da çok iyi bir şekilde belirlenmesi gerekmektedir.³¹ Bir diğer ifadeyle kanun, kanun koyucunun amaçladığından farklı hedeflere kapalı olmalı, hak ve sorumluluklara sahip olan yetkililerin sınırlarını çizmelidir.³²

AYM de AİHM’nin bu genel değerlendirmelerine sürekli atıf yaparak kanunilik prensibi konusunda değerlendirmelerde bulunmaktadır.³³ AYM kanunilik ilkesinin yerine getirilmesinin sadece haberleşme özgürlüğünün kısıtlanabileceği şeklinde genel bir yasal düzenlemeyle öngörülemeyeceğini belirtmektedir.³⁴ Temel hak ve özgürlüklerin sınırlandırılmasına yönelik yapılacak kanuni düzenlemelerde kanun koyucunun temel esasları, ilkeleri ve çerçeveyi belirlemesi gerekmektedir. Özellikle idareye takdir yetkisinin verildiği durumlarda takdir yetkisini kullanacak mercilerin sınırları net bir biçimde ifade edilmelidir.³⁵ AYM’nin bu konuda belirttiği diğer bir husus

²⁸ Malone/Birleşik Krallık, 8691/79, 26/04/1985, parag.67.

²⁹ Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, parag.86-88.

³⁰ Mehmet Murat YARDIMCI, “Amerika Birleşik Devletleri Hukuku, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları ve Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi”, Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2009, s.135.

³¹ Tan/Türkiye,9460/03, 3/7/2007, parag.21, Mehmet Nuri Özen ve diğerleri/Türkiye, 15672/08, 11/01/2011, parag.56.

³² YARDIMCI, s.135, Kerem ALTIPARMAK, “Büyük Biraderin Gözetiminden Çıkış: Telefonların İzlenmesinde Devletin Sorumluluğu”, TBB Dergisi, Sa. 63, 2006, s.37-39, Durmuş TEZCAN, Mustafa Ruhan ERDEM, Oğuz SANCAKDAR, “Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye’nin İnsan Hakları Sorunu”(İkinci Baskı), Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2004, s.406, Mustafa TAŞKIN, “Adli ve İstihbarî Amaçlı İletişimin Denetlenmesi” Ankara, Seçkin Yayıncılık, 2008, s.254.

³³ Musa Kaya, parag.48-49, Akif İpek, parag.40-49. Abdulvahap Kavak, parag.33-50, Murat Karayel, parag.42-51.

³⁴ Akif İpek, parag.41, Abdulvahap Kavak, parag.34, Murat Karayel, parag.43.

³⁵ Kanunun temel esasları, ilkeleri ve çerçevenin ortaya koymuş olması gerektiğine dair: bkz.E. 1984/14, K.1985/7,13/6/1985, Akif İpek, parag.41, Abdulvahap Kavak, parag.34, Murat Karayel, parag.43. “Temel hak ve hürriyetlerin sınırlandırılmasına ilişkin kanunların şeklen var olması yeterli görülemez, aynı zamanda kanunların niteliğine de bakılmalıdır. Temel hak

ise idarenin düzenleyici işlemleridir. AYM temel esaslar, ilkeler ve çerçeve belirlenmeden, bağlayıcı hükümlerin düzenleyici işlemlerle belirtildiği durumlarda kanunilik ilkesinin yerine getirilmiş olmayacağını ifade etmektedir.³⁶

AYM kanunilik prensibi kapsamında cezaevi idaresinin yaptığı müdahalelerin hangi anayasal hüküm kapsamında yapıldığını da tespit etmeye çalışmıştır. AYM'ye göre cezaevi idaresinin yetkisini Anayasanın 22/2 fıkrası kapsamında değerlendirmek kanunilik ilkesini karşılamayacaktır. Çünkü Anayasanın 22/2 fıkrasınca hakim kararı veya onayı olmadan haberleşmeye yönelik müdahale yapılamamaktadır. AYM kanunilik ilkesini sağlamak adına cezaevleri idaresinin Anayasanın 22/3 kapsamında belirtilen istisnai kurum ve kuruluşlardan olup olmadığını tespit etmeye çalışmıştır. Cezaevlerinin *"Anayasanın 22. maddesinin üçüncü fıkrasındaki istisna kamu kurumu olduğuna dair mevzuatta açık bir düzenleme bulunmadığı"* tespitinde bulunulmuştur.³⁷ Ancak 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanunun 6. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (b) bendinde *"Hükümlülerin, Anayasada yer alan diğer hakları, infazın temel amaçları saklı kalmak üzere, bu Kanunda öngörülen kurallar uyarınca kısıtlanabilir."* hükmü yer almaktadır. AYM bu sebeple *"cezaevlerinin haberleşme hürriyetinin kısıtlanabileceği istisnai kamu kurumu"* olarak kabul edilmesi değerlendirmesinde bulunmuştur.³⁸ AYM "5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun" ve "Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük" hükümlerinin kanunilik ilkesi çerçevesinde gerekli niteliklere sahip olup olmadığını da değerlendirmeye almıştır. AYM belirtilen kanun ve tüzük hükümlerinin Resmi Gazete'de yayımlanmış olduğunu ve bu mevzuatlara erişimde herhangi bir sıkıntı bulunmadığını tespit etmiştir. Anılan mevzuatta cezaevi disipliniyle ilgili hükümlerin, cezaevinde hükümlülerin mektup, faks ve telgrafları gönderme ve alma haklarının, telefon ile haberleşme hakkının düzenlendiği tespitinde bulunulmuştur. Ayrıca getirilen kısıtlamaların ve izlenecek usullerin yeterince açık ve anlaşılabilir olduğu belirtilmiştir. *"Hükümlünün haberleşmesinin*

ve özgürlüklere ilişkin bir alanda kanunun emrine dayanarak yürütme organınca alınacak önlemler objektif nitelik taşımali ve idarenin keyfi uygulamalarına sebep olacak geniş takdir yetkisi vermemelidir"

³⁶ Mehmet Koray Eryaşa, parag.63, E.2014/133,K.2014/165, 30/10/2014.

³⁷ Akif İpek, parag.42-44, Abdulvahap Kavak, parag.35-37.

³⁸ Akif İpek, parag.44, Abdulvahap Kavak, parag.37, Murat Karayel, parag.46, Mehmet Koray Eryaşa, parag.76.

denetimi, kısmen veya tamamen sakıncalı görülmesi halinde başvurulacak tedbirler ile bu yöndeki işlemlere karşı hükümlünün başvurabileceği dava yollarının” düzenlendiği de ifade edilmiştir. AYM söz konusu düzenlemelerin bu haliyle, yeterince açık, anlaşılabilir ve öngörülebilir olduğu sonucuna varmıştır.³⁹ Bu durum AİHM kararıyla da teyit edilmektedir. AİHM Gülmez/Türkiye davasında 5275 sayılı Kanunun, Avrupa İşkenceyi ve İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaları Önleme Komitesi tarafından incelendiğini belirtmiştir. Bu kapsamda, “kanun hükümlerinin herhangi bir eleştiriye maruz kalmadığı, yapılan herhangi bir haksız müdahaleye karşı yerinde koruma sağlayabilecek hükümler” bulunduğu ve bu hükümlerin son derecede açık ve ayrıntılı olduğu tespitine söz konusu AİHM kararında da yer verilmiştir.⁴⁰ Bu durumun ülkemiz adına olumlu bir gelişme olduğu belirtilmelidir. Keza 5275 sayılı Kanun ve buna bağlı tüzük hükümleri yürürlüğe girmeden önce AİHM nezdinde kanunilik ilkesinin yerine getirilmemesinden dolayı Türkiye aleyhine pek çok ihlal kararı verilmiştir.⁴¹ Ali Güzel/Türkiye davasında başvuru, kendisine gelen mektupların iletilmemesinin ve başka bir tutuklu ile yazışmasının engellenmesinden dolayı haberleşme hakkının engellendiğinden şikayet etmektedir. Fethullah Akpulat/Türkiye davasında da aynı şekilde başvuruçunun göndermek istediği mektuba cezaevi yetkilileri tarafından el konulmuştur. AİHM her iki davada söz konusu müdahalenin (eski) 647 sayılı Ceza İnfaz Kurumları ile Tevkif evlerinin Yönetimine ve Cezaların İnfazına Dair Tüzüğün 144-147. maddesine dayandığını ifade etmiştir. AİHM bu gördüğü iki davada da daha önce gördüğü Tan/Türkiye davasında belirttiği gerekçeleri yinelemiştir. AİHM’ye göre söz konusu tüzüğün ilgili maddeleri mahkumların haberleşmesini denetleme konusunda cezaevi yetkililerinin sahip olduğu takdir yetkilerinin kullanım kapsamını yeterince açık bir şekilde düzenlememektedir. AİHM söz konusu davalarda yasal dayanak olan tüzük hükümlerinin sınırlandırıcı olmadığını, hangi sebeplerle mektupların sakıncalı görüldüğünün anlaşılmadığını ifade etmiş ve ihlal kararı vermiştir.⁴²

³⁹ Ahmet Temiz, 2013/1822, 20/05/2015, parag.44, Özkan Kart (2), 2013/1201, 20/05/2015,parag.45, Akif İpek, parag.47, Abdulvahap Kavak, parag.40, Murat Karayel, parag.49, Musa Kaya, parag.49.

⁴⁰ Gülmez/Türkiye,16330/02, 20/05/2008, parag.51.

⁴¹ Ali Güzel/Türkiye, 43955/02, 21/10/2008, Fethullah Akpulat/Türkiye, 22077/03,15/02/2011, Tan/Türkiye,9460/03,03/07/2007.

⁴² Ali Güzel/Türkiye, kararın özet çevirisi için bkz. <http://www.kararara.com/aihm/turkce2/aihm11181.htm>, Fethullah Akpulat, kararın özet çevirisi için bkz. <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/fethullahakpulat2011.pdf>

İhlale sebebiyet veren bu durum şu an yürürlükte olan 5275 sayılı Kanun hükümlerinde dikkate alınmıştır. Kanunun 68. maddesinde “*Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönlentecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgraflar hükümlüye verilmez. Hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmez.*” ifadesiyle sınırlandırılma sebepleri belirtilmiştir. Aynı hükme ihlale sebebiyet veren eski tüzük hükümlerini yürürlükten kaldıran “*Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük*” hükümlerinde de yer verilmiştir. Ancak ayrıntılı olarak sınırlandırma sebepleri belirtilmiş olsa da uygulamada birtakım problemler hala görülmektedir. Mehmet Nuri Özen ve diğerleri /Türkiye davası bu problemlerden birini ortaya koymaktadır. Cezaevinde bulunan başvuruçular mektuplarını Kürtçe yazmışlardır. Cezaevi idaresi mektubun tercümesini yapamadıkları ve bu sebeple sakıncalı olup olmadığını tespit edemedikleri gerekçesiyle mektupları başvuruçulara iade etmişlerdir. AİHM yürürlükte olan ulusal kanun ve tüzük hükümlerinin sakıncalı halleri listelediğini ancak somut olayda ise sakıncalı olup olmadığını tespitinin yapamadığı belirtilmiştir. AİHM, hiçbir yasal düzenlemede tutuklu ve hükümlülerin mektuplaşmalarında Türkçe’den başka bir dil kullanılması gerektiğine dair bir hüküm bulunmadığını ifade etmiştir. AİHM Türkçe dışındaki bir dilde yazılan mektupların nasıl bir muamele göreceğini belirleyen yasal bir çerçevenin olmamasından dolayı ihlal kararı vermiştir.⁴³

5275 sayılı Kanunun düzenleme biçimine bakıldığında üçüncü kısım altında ceza infaz kurumlarında hükümlünün hakları, güvenceleri ve yapılabilecek kısıtlamalar ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Kanunun 59. maddesi hükümlülerin avukat ve noterle görüşme hakkını düzenleme altına almaktadır. 66. maddede hükümlünün telefon ile haberleşme hakkı düzenlenmiştir. Telefon görüşmelerinin idare tarafından dinleneceği ve kayıt altına alınacağı belirtilmiştir. Ayrıca bu hakkın tehlikeli halde bulunan ve örgüt mensubu hükümlüler açısından kısıtlanabileceği belirtilmiştir. 68. maddede hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı düzenlenmiştir. Bu kapsamda denetleme yapacak makamlar ile hangi şartlarda mektup faks ve telgrafın gönderilemeyeceği veya alınamayacağı belirtilmiştir. Ayrıca tavsiye kararında belirtilen “*Ulusal hukuk, mahpuslarla iletişim kurması*

⁴³ Mehmet Nuri Özen ve diğerleri, 15672/08, 11/01/2011, kararın özet çevirisi için bkz. <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-124071>

kısıtlanamayacak olan ulusal ve uluslararası kuruluşları belirlemelidir,” ilkesine uygun bir şekilde 5275 sayılı Kanunun 68. maddesinde “Hükümlü tarafından resmî makamlara veya savunması için avukatına gönderilen mektup, faks ve telgraflar denetime tâbi değildir.” hükmüne yer verilmiştir. Hemen ifade edilmelidir ki AİHM, kendisine gönderilen mektupların da hiçbir durumda denetlenemeyeceğini belirtmektedir.⁴⁴ Kanun koyucu 42. maddede ise haberleşme veya iletişim araçlarından yoksun bırakma veya kısıtlama cezası öngörmüştür. Bu cezayı gerektiren eylemler ise tahdidi olarak sayılmıştır. Görüldüğü üzere kanun koyucu hakka sahip olanları hükümlü şeklinde ifade etmiştir. Tutukluların da bu haklara sahip olup olmadığı sorusunun cevabı ise 5275 sayılı Kanunun 116. maddesinde yer almaktadır. Tutuklunun yükümlülükleri başlıklı maddede kanun koyucu birçok hükmü saymak suretiyle bu hükümlerin tutukluluk haliyle uzlaşır nitelikte olması halinde tutuklular hakkında da uygulanabileceğini belirtmiştir. Sayılan hakların arasında avukat ve noterle görüşme hakkı, telefon ile haberleşme hakkı, mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı da bulunmaktadır. Yine tutukluların hakları başlığı taşıyan 114. maddede “Tutuklunun müdafii ile olan haberleşmesine ve kurum düzeni çerçevesinde temas ve görüşmelerine hiçbir suretle engel olunamaz ve kısıtlamalar konulamaz.” ifadesi yer almaktadır.

Konu ile ilgili olarak AYM yakın bir zamanda açıkladığı kararlar kanunilik ilkesi çerçevesinde tutukluların avukatla haberleşmesini değerlendirmiştir.⁴⁵ Yukarıda da bahsedildiği üzere 5275 sayılı Kanunda hükümlülerin telefon ile haberleşme hakkı ile avukat ile görüşme hakkı ayrı maddelerde düzenlenmiştir. Bu hükümlerin tutuklular hakkında uygulanabileceği de belirtilmiştir. Böylelikle tutukluların da telefon ile haberleşme hakkı ve avukat ile görüşme hakkı bulunmaktadır. Ayrıca Kanunun 114. maddesinde tutuklunun avukatla haberleşmesinin engellenemeyeceği düzenlenmektedir. Somut olayda ise tutuklunun avukatı ile telefonla görüşmesi hususunda açık bir hükmün düzenlenmemiş olması gerekçesi ile başvurucunun avukatıyla telefonla görüşme isteği engellenmiştir.⁴⁶ AYM, 5275 sayılı Kanunda tutukluların avukatla telefonla görüşmesine dair bir hüküm olmadığını kabul etmektedir. Ancak AYM haklı olarak, haberleşme kavramı içerisinde telefonla haberleşmenin de olduğu konusunda bir şüphe bulunmadığını ifade etmiştir. AYM, avukat ile görüşmeye yönelik açık bir düzenleme olmadığını gerekçesi ile

⁴⁴ Salapa/Polonya, 35489/97, 19/12/2002, parag.94.

⁴⁵ Mehmet Koray Eryaşa, 2013/6693, 16/04/2015.

⁴⁶ Mehmet Koray Eryaşa, parag.66.

haberleşmenin engellenmesinin kanunilik ilkesini karşılamadığını belirterek ihlal kararı vermiştir.⁴⁷

2.1.2 Meşru Amaç İlkesi

AYM haberleşme özgürlüğüne yapılan müdahalenin meşru kabul edilebilmesi için söz konusu müdahalenin Anayasanın 22/2 fıkrasında belirtilen sebeplerden bir veya birkaçına sahip olması gerekliliğine işaret etmektedir.⁴⁸ Anayasanın 22/2 fıkrasında bu sebepler “*millî güvenlik, kamu düzeni, suç işlenmesinin önlenmesi, genel sağlık ve genel ahlakın korunması veya başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması*” şeklinde ifade edilmiştir. Yukarıda da bahsedildiği gibi AYM cezaevlerini 22/3 fıkrası kapsamında istisnai kamu kurumu olarak nitelendirdiğinden hakim kararı olmaksızın haberleşmenin engellenmesi mümkündür. Ancak AYM bunu sadece hakim kararı şeklinde yorumlamak gerektiğini özellikle ifade etmiş, 22/2 fıkrasında bahsedilen sınırlandırma sebeplerinin 22/3 fıkrası gereğince genişletilmesi şeklinde yorumlanmaması gerektiğinin altını çizmiştir.⁴⁹ Hakim kararı olmadan haberleşme özgürlüğü engelleyici tedbirler alan cezaevleri idarelerinin 22/2 fıkrasında yer alan sebeplere dayanmadan müdahalede bulunması ihlale sebebiyet verecektir.

AYM 5275 sayılı Kanunun hükümlünün mektup, faks ve telgrafları alma ve gönderme hakkı başlıklı 68. maddesinde yer alan hükmü bu kapsamda değerlendirmeye almıştır. 68/3 fıkrasında “*Kurumun asayiş ve güvenliğini tehlikeye düşüren, görevlileri hedef gösteren, terör ve çıkar amaçlı suç örgütü veya diğer suç örgütleri mensuplarının haberleşmelerine neden olan, kişi veya kuruluşları paniğe yönlentecek yalan ve yanlış bilgileri, tehdit ve hakareti içeren mektup, faks ve telgrafların*” hükümlüye verilmeyeceği, hükümlü tarafından yazılmış ise gönderilmeyeceği ifade edilmektedir. AYM burada belirtilen sebeplerin Anayasanın 22/2 fıkrasında belirtilen “*kamu düzeni ve suç işlenmesinin önlenmesi genel amacı çerçevesinde cezaevinde güvenliğin ve disiplinin sağlanmasını hedefleyen*” meşru amaçlar olarak görülebileceğini ifade etmektedir.⁵⁰

⁴⁷ Mehmet Koray Eryaşa, parag.67-68.

⁴⁸ Murat Karayel, parag.52, Ahmet Temiz, parag.47, Akif İpek, parag.50, Musa Kaya, parag.50. Abdulvahap Kavak, parag.43, Özkan Kart, parag.48.

⁴⁹ Murat Karayel, parag.54-55, Ahmet Temiz, parag.49-50, Akif İpek, parag.52-53, Özkan Kart, parag.50-51.

⁵⁰ Murat Karayel, parag.56, Ahmet Temiz, parag.51, Akif İpek, parag.54, Özkan Kart, parag.52.

Konuyla ilgili olarak AİHM de Öcalan/Türkiye (2) davasında birtakım değerlendirmelerde bulunmuştur. Başvurucu avukatıyla ve yakınlarıyla iletişimine getirilen kısıtlamalardan şikayet etmiştir. AİHM başvurusunun diğer cezaevlerinde tutulan mahkumlara uygulanan kurallara oranla daha fazla kısıtlamaya tabi tutulduğu değerlendirilmesinde bulunmuştur. Ancak AİHM terör faaliyetleri sebebiyle cezaevinde bulunan kişilere, toplumu şiddet olaylarından korumak amacıyla ve bu amaca uygun oranda meşru kısıtlamalar uygulanabileceğini belirtmiştir.⁵¹ AİHM başvurusunun haberleşmesi hakkında, bağlı bulunduğu terör örgütünün eylemleriyle ilgili haberleşmesine yönelik getirilen sansürün dışında normal prosedürün işletildiğini tespitinde bulunmuştur. AİHM yapılan kısıtlamaların kamu düzeninin ve güvenliğinin sağlanması ve suç işlenmesinin önlenmesi meşru amaçlarına dayandığını ve sınırı aşmadığını belirterek ihlal olmadığına karar vermiştir.⁵²

AYM'nin şu ana kadar açıkladığı tutuklu ve hükümlülerin yaptığı başvurularda genel olarak mektup, faks, telgraf gibi iletişim araçlarının sansüre uğramasından hiç gönderilmemesinden veyahut kendilerine hiç teslim edilmemesinden şikayet edilmektedir. AYM bu somut olaylarda cezaevlerinin güvenliğinin sağlanması, suç işlenmesinin önlenmesi, kamu düzeni, gibi meşru amaçlarla haberleşmenin engellendiğini ifade etmiştir. Şu ana kadar verilen kararlarda meşru amaçlara sahip olmadığından dolayı verilen bir ihlal kararı bulunmamaktadır.⁵³

2.1.3 Demokratik Toplumda Gerekliklik ve Ölçülülük İlkesi

AİHM yapılan müdahalenin demokratik bir toplumda gerekli olarak nitelendirilebilmesi için ulaşılmak istenen meşru amaç ile orantılı olması gerekliliğini belirtmiştir.⁵⁴ AYM de demokratik toplum ölçütünün “çoğulculuk, hoşgörü, açık fikirlilik ve tolerans temelinde yorumlanması” gerektiğini öncelikli olarak ifade etmiştir.⁵⁵ AYM yapılan sınırlamanın; hak ve özgürlüğün özüne dokunması, kullanılmasını durdurması ve güçleştirilmesi veya etkisiz hale getirmesi halinde demokratik toplum düzenine aykırı olacağını ifade etmektedir. Bunun yanı sıra “ölçülülük ilkesine aykırı olarak sınırlandırma aracı ile sınırlandırma amacı” arasındaki dengenin

⁵¹ Öcalan/Türkiye(2), 24069/03, 197/04, 6201/06 et 10464/07, 18/03/2014, parag.135.

⁵² Öcalan/Türkiye(2), parag.163-164.

⁵³ Murat Karayel, parag.58, Ahmet Temiz, parag.55, Akif İpek, parag.57, Özkan Kart, parag.57.

⁵⁴ Meleod/Birleşik Krallık, 24755/94, 23/09/1998, parag.52, Öcalan/Türkiye(2), parag.159, Silver ve diğerleri/Birleşik Krallık, parag.97.

⁵⁵ Akif İpek, parag.62, Musa Kaya, parag.58, Murat Karayel, parag.65, Özkan Kart, parag.64.

bozulması da bir müdahaleyi demokratik toplum gereklerine aykırı hale getirecektir.⁵⁶ Bu sebeple amaca giden yolda yapılan müdahale elverişli, gerekli ve orantılı olmalıdır. AİHM kararında⁵⁷ da ifade edildiği gibi “*orantılılık ise amaca ulaşmak için hakka daha az zarar verecek yöntemin tercih edilmesi*” şeklinde tanımlanmaktadır.⁵⁸ AYM yapılan müdahalelere ilişkin gerekçelerin, demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülülük ilkesine uygun olduğuna dair inandırıcı bir şekilde ortaya konulması gerektiğini ifade etmiştir. Bu kapsamda gerekçe olarak gösterilebilecek nedenler ise objektif bir gözlemciyi ikna edebilecek nitelikte bilgi ve belgelerle desteklenmesi gerekmektedir.⁵⁹ Yukarıda da ifade edildiği gibi AYM şu ana kadar ki bireysel başvuru kararlarında söz konusu müdahalelerin kanuni dayanağının ve meşru amaçlarının olduğunu ifade etmiştir. Değerlendirilmesi gereken son husus ise ortaya koyduğu ölçütler ışığında yapılan müdahalelerin demokratik bir toplumda gerekli ve ölçülü olup olmadığına karar vermektir.

Murat Karayel başvurusunda başvuru anayasal düzeni yıkmak suçundan hüküm giymiştir. Kendisine gelen bir mektupta bağlı olduğu örgütle ilgili ifadeler yer almakta ve ekinde bir çocuk tarafından yazılan Türkçe ve İsveççe dillerinde yazılmış bir mektup bulunmaktadır. Söz konusu mektup örgütsel birliğin devamına ilişkin tavsiye ve eleştirel ifadelerden oluştuğu gerekçesiyle hükümlüye verilmemiştir.⁶⁰ AYM ilk mektup açısından İnfaz Kurumunca, mektup anlatımının yasa dışı örgütsel haberleşme niteliğinde olduğu değerlendirilerek mektubun alıkonulması şeklinde tedbir alınması makul görülmüştür. Mektupta sakıncalı görülen yerlerin silinerek hükümlüye verilmesinin de anlamsız olacağı değerlendirilmesinde bulunulmuştur. Mektupta bir bütün halinde ve başkalarının anlamayacağı şekilde kapalı ifadeler mevcuttur. AYM bu sebeple kısıtlamanın ölçülülük ilkesine de aykırı olmadığını ve ihlale sebebiyet veren bir durumun oluşmadığını belirtmiştir.⁶¹ Ancak ek olarak Türkçe ve İsveççe bir çocuk tarafından yazılan mektubun

⁵⁶ E.2009/59, K.2011/69, 28/4/2011, E.2006/142, K.2008/148, 17/4/2008 Fatih Taş, 2013/1461, 12/11/2014, parag.93, Musa Kaya, parag.58-59, Murat Karayel, parag.65-66, Özkan Kart, parag.64-65, Ahmet Temiz, parag.62-63.

⁵⁷ Nada/İsviçre, 10593/08, 12/09/2012, parag.183.

⁵⁸ Musa Kaya, parag.60-61, Murat Karayel, parag.67-68, Özkan Kart, parag.66-67, Ahmet Temiz, parag.64-65.

⁵⁹ Musa Kaya, parag.63-64, Murat Karayel, parag.70-71, Özkan Kart, parag.69, Ahmet Temiz, parag.67-68.

⁶⁰ Murat Karayel, parag.12-13.

⁶¹ Murat Karayel, parag.73-79.

da örgütsel haberleşme olarak nitelendirildiği anlaşılmaktadır. Türkçe yazılan kısımda hiçbir örgütsel faaliyete ilişkin bir durum bulunmamaktadır. AYM hangi sözlerin örgütsel nitelikte olduğu belirtilmeden soyut bir gerekçeye dayanarak bu işlemin yapıldığı tespitinde bulunmuştur. AYM somut bilgilere dayalı makul bir gerekçelendirme yapılmamasının amaçlanan hedefler açısından orantısız gereksiz ve ölçüsüz olduğunu ifade etmiş ve ihlal kararı vermiştir.⁶²

Başvurucu Akif İpek hükümlü olarak bulunduğu ceza infaz kurumundan İnsan Hakları Derneği (İHD) Başkanına göndermek istediği mektuba el konulmasından şikayet etmektedir. Somut olayda başvurucu arkadaşlarının soyularak insanlık dışı müdahalelere maruz kaldığını anlatan ve bu konunun Adalet Bakanlığı'na iletilmesini talep eden bir mektup yazmıştır. Cezaevi Disiplin Kurulu ise başvurusunun mektubunun "*kişi veya kuruluşları paniğe yöneltmek yalan yanlış ifadeler içerdiği*" gerekçesiyle alıkonulmasına karar verilmiştir.⁶³ AYM söz konusu derneğin insan hakları yararına çalışan hukuka uygun bir dernek olduğunu öncelikle ifade etmiştir. Başvurucunun iddiaları doğru olmasa bile insan hakları konusunda görev yapan organizasyonlara bu tür bilgilerin gitmesini yasaklamak gibi bir görev cezaevi idarelerine verilmemiştir. Aksine böyle bir iddia varsa gerekli idari ve yargısal makamları haberdar etme cezaevi idaresinin yükümlüğüdür.⁶⁴ Ayrıca suçun önlenmesi, disiplinin ve cezaevinde güvenliğinin sağlanmasına yönelik kabul edilebilir makul gereklilikler de somut bilgilere dayalı olarak ortaya konulmamıştır. AYM araştırılması için resmi makamlar nezdinde girişimde bulunulması maksadıyla İHD'ye göndermek istediği mektubun alıkonulmasını "demokratik bir toplumda gerekli" ve "ölçülü" bulmamış ve ihlal kararı vermiştir.⁶⁵ Benzer diğer başvuruda da Musa Kaya'nın cezaevinde kendisine ayrımcılık yapıldığına dair şikayetlere ilişkin bir mektubunun İHD'ye göndermesi engellenmiştir. Gerekçe olarak ise mektubunun kurumun işleyişiyle ilgili yalan yanlış ifadeler içerdiği, kamuoyunda kurumun imajını zedelemeyi ve kurumu hedef göstermeyi amaçladığı belirtilmiştir.⁶⁶ AYM, AİHM içtihatlarına atıf yaparak değerlendirmelerde bulunmuştur. AİHM'ye göre "*yetkililerin hor görmesine dikkat çekmek*", "*cezaevi yönetimi yetkililerine hakaret içeren sözler sarf etmek*", "*cezaevi personeli hakkındaki iddialar*" gibi unsurları içeren şahsi mektupların engellenmesi demokratik bir toplumda gereklilik unsurunu

⁶² Murat Karayel, parag.80-85.

⁶³ Akif İpek, parag.9-15.

⁶⁴ Akif İpek, parag.72-73.

⁶⁵ Akif İpek, parag.71-74.

⁶⁶ Musa Kaya, parag.11-18.

karşılammaktadır.⁶⁷ AYM bu kararda da somut bilgilere dayalı makul gerekçeler gösterilmeden mektubun gönderilmemesini gereklilik ve ölçülülük ilkelerine uygun bulmayarak ihlal kararı vermiştir.⁶⁸ Yine Abdulvahap Kavak başvurusunda da başvuruçunun o tarihteki Başbakanı göndermek istediği mektup “*kişi ve kuruluşları hedef alan ve paniğe yöneltecek yalan yanlış ifadeler taşıması*” gerekçesine dayanılarak gönderilmemiştir.⁶⁹ AYM demokratik toplumda gereklilik açısından incelediği somut olayda mektuptaki hangi sözlerin bu niteliği taşıdığı belirtilmediğini tespit etmiştir. AYM yapılan müdahalenin ilgili ve yeterli gerekçelere dayandırılmadığını belirterek ihlal kararı vermiştir.⁷⁰

Özkan Kart’ın yaptığı bireysel başvuru cezaevinden başka bir cezaevinde bulunan arkadaşına göndermek istediği mektubun sakıncalı görülerek ulaştırılmamasına ilişkindir.⁷¹ Söz konusu mektubun bir kısmında başvuruçusu yasadışı silahlı terör örgütünün kurucusu ve yöneticisi olan Abdullah Öcalan’ın koşullarının iyileştirilmesi talebiyle başlatılan açlık grevlerinin ne kadar süreyle yapılması halinde etkili olacağını belirtmektedir. «Siirt’te Gulan hevali tanıyorsun» ibaresi ile başlayan cümleler ve “kullandığın için bu kez izleyicisin” ibaresi ile biten kısımlar karalanmak suretiyle mektubun gönderilmesine karar verilmiştir. AYM söz konusu ifadelerin muhatabının başka bir cezaevinde hükümlü olduğu dikkate alınarak, cezaevinde disiplinin ve güvenliğin sağlanması, suçun önlenmesi amacıyla sansürlenmek suretiyle mektubun gönderilmesi şeklinde tedbir alınmasını makul görmüştür.⁷² Ayrıca söz konusu cümlelerin karalanıp gönderilmesine karar verilmesinde bir orantısızlık bulunmamaktadır.⁷³ AYM, kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi için gerekli olan demokratik toplum düzeninin gereklerine ve ölçülülük ilkesine aykırı olmayan bu müdahalenin ihlale sebebiyet vermediğine karar vermiştir.⁷⁴

⁶⁷ Musa Kaya, parag.67-68. AİHM kararı için bkz. Fazıl Ahmet Tamer/Türkiye, 6289/02, 05/12/2006, parag.53.

⁶⁸ Musa Kaya, parag.69.

⁶⁹ Abdulvahap Kavak, parag.9-10.

⁷⁰ Abdulvahap Kavak, parag.67-68.

⁷¹ Özkan Kart, 2013/1201, 20/05/2015, parag.1.

⁷² Özkan Kart, parag.71.

⁷³ Özkan Kart, parag.72

⁷⁴ Özkan Kart, parag.73.

AİHM'nin çok yakın bir zamanda açıkladığı Eker ve diğerleri/Türkiye⁷⁵ davasında ise başvuru telefon görüşmelerinin sınırlandırılmasından şikayet etmektedirler. Sınırlandırma sebebi ise başvuru aileleriyle Kürtçe konuşmaları olarak gösterilmiştir. AİHM somut olayda olduğu gibi ulusal makamların cezaevinde bulunan şartları da göz önüne alınarak birtakım gereklilikler sebebiyle telefon sınırlandırılmasına meşru sınırlamalar getirebileceğini ifade etmiştir. AİHM tarafından müdahalenin yasallık şartının sağlandığı ifade edilmiştir.⁷⁶ Başvuruların şikayetleri genel itibariyle 2006-2008 yılları arasında gerçekleşen müdahalelere ilişkindir. Somut olayın gerçekleştiği zaman yürürlükteki hali ile "Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzüğü" 88. maddesi telefon görüşmelerinin Türkçe olarak yapılmasını esas almaktadır. *Hükümlünün veya konuşacağı kişinin Türkçe bilmemesi halinde ise konuşmanın o dilde yapılmasına izin verilmekte ve konuşma kayıt altına alınmaktadır.* Ancak hükümlünün veya karşı taraftaki kişinin Türkçe bilmediğinin tespiti için bir araştırma yapılması öngörülmektedir.⁷⁷ AİHM, söz konusu müdahalenin düzenin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesi yönünde meşru bir amaç taşıdığını kabul etmiştir. Ancak müdahalenin gerekliliği noktasında AİHM Tüzüğü 88. maddesinde yer alan koşulları incelemiştir.⁷⁸ AİHM tutukluların yakınlarının Türkçe konuşup konuşmadıklarının teyit edilmesine yönelik uygulamanın, yerinde ve gerekli olmadığı belirtmiş ve ihlal kararı vermiştir.⁷⁹ Söz konusu tüzüğü ilgili hükmü 2009 yılında yargılama devam ederken değiştirilse de müdahale zamanındaki hali ihlale sebebiyet vermiştir.⁸⁰

⁷⁵ Eker ve diğerleri/Türkiye, 25844/07, 09/06/2015.kararın özet çevirisi için bkz. http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/Ekervd_karari.pdf 26/12/2015 tarihinde ulaşılmıştır.

⁷⁶ Eker ve diğerleri/Türkiye, parag.19.

⁷⁷ Ceza İnfaz Kurumlarının Yönetimi ile Ceza Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Tüzük 88/2(p):

"Telefon görüşmeleri Türkçe yapılıır. Ancak, hükümlünün Türkçe bilmemesi veya görüşeceğini bildirdiği yakınının mahallinde yaptırılacak araştırma ile Türkçe bilmediğinin tespit edilmesi hâlinde, konuşmanın yapılmasına izin verilir ve konuşma kayda alınır. Kayıtların incelenmesi sonucu, konuşmanın suç teşkil etme ihtimali olan faaliyetler için kullanıldığının anlaşılması durumunda, bir daha hükümlünün aynı yakını ile Türkçeden başka bir dille konuşmasına izin verilmez"

⁷⁸ Eker ve diğerleri/Türkiye, parag.20-22.

⁷⁹ Eker ve diğerleri/Türkiye, parag.23.

⁸⁰ Değişiklikten sonraki hali:

"Telefon görüşmeleri Türkçe yapılıır. Ancak hükümlünün, kendisinin veya görüşeceğini bildirdiği kişinin Türkçe bilmediğini beyan etmesi hâlinde, konuşmanın yapılmasına izin verilir ve konuşma kayda alınır. Kayıtların incelenmesi sonucu, konuşmanın suç teşkil etme ihtimali olan faaliyetler için kullanıldığının anlaşılması durumunda, hükümlünün bir daha aynı kişiyle Türkçeden başka bir dille konuşmasına izin verilmez"

3- SONUÇ

Anayasanın 22. maddesinde düzenlenen haberleşme özgürlüğünden temel bir insan hakkı olarak tutuklu ve hükümlüler de yararlanabilecektir. Anayasanın 22/2 fıkrasında bulunan sınırlandırma sebeplerine uygun bir şekilde haberleşmeye yönelik müdahalelerde ise bulunulabilecektir. Bu hususta hakim kararı veya sonrasında onayı gereken müdahaleleri ise cezaevi idaresi hakim kararı olmadan yapabilmektedir. Cezaevleri idaresinin Anayasanın 22/3 fıkrasında belirtilen istisnai kamu kuruluşu olduğu ifade edilmektedir. Yapılan müdahaleler ise sınırlandırma sebeplerinin dışına çıkılmadan kanunilik, meşru amaçlara sahip olma ve son olarak demokratik bir toplumda gereklilik ilkelerini karşılayacak müdahaleler olmalıdır. AİHM içtihatları tarafından önemli olduğu belirtilen tutuklu ve hükümlülerin avukatla görüşebilmesi, kişinin telefon dahil olmak üzere yakınları ile mektup, faks, telgraf ile haberleşebilmesi 5275 sayılı Kanun ve ilgili tüzük hükümleriyle koruma altına alınmıştır. Türkiye aleyhine görülen davalardan sonra ihlale sebebiyet veren düzenlemelerin gözden geçirilip revize edilmesi de ülkemiz adına olumlu gelişmelerdendir. 5275 sayılı Kanunda söz konusu hakların düzenlenmesi, bu hakların kısıtlanabileceği durumların açıkça belirtilmesi, ve bu haklara yapılabilecek müdahalelere karşı hukuki yolların belirlenmesi de olumlu gelişmelerdendir. Zaten bu durum AİHM ve AYM tarafından da takdirle karşılanmaktadır. Ancak, AYM'ye yapılan bireysel başvuru kararlarında en büyük problemin son aşamada sınırlandırma sebeplerine ve amaçlarına uygun olmayan elverişsiz, orantısız ve ölçülülük ilkesine uygun olmayan müdahaleler olduğu görülmektedir. Bireysel başvuru kararlarının her geçen gün artması belirli bir içtihat birikiminin de olmasını sağlayacaktır. AİHM ve AYM nezdinde oluşan bu bilgi birikiminin uygulayıcılar tarafından dikkate alınması önem arz etmektedir. Söz konusu uluslararası, ulusal düzenlemeler ve geçmiş kararlar göz önünde bulundurularak eylem veya işlem yapılması halinde doğabilecek problemlerinin de mümkün olan en az seviyeye ineceği düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Kitap ve Makaleler:

ALTINSOY, Bülent: “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararları Işığında Mahkumların Özel Hayatı”, **Türkiye Barolar Birliği Dergisi**, (115).2014, s.37-60.

ALTIPARMAK Kerem: “Büyük Biraderin Gözetiminden Çıkış: Telefonların İzlenmesinde Devletin Sorumluluğu”, **TBB Dergisi**, sa. 63, 2006, s.29-66.

DEMİRBAŞ, Timur: İnfaz Hukuku, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

DUTERTRE, Gilles: **Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararlarından Örnekler** Avrupa Konseyi Yayınları, Almanya, 2003.

GÖZÜBÜYÜK, A. Şeref, GÖLCÜKLÜ, Feyyaz, **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi ve Uygulaması Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İnceleme ve Yargılama Yöntemi** (Dokuzuncu Baskı), Turhan Kitabevi, Ankara, 2011.

HAFIZOĞULLARI, Zeki, ÖZEN, Muharrem: “Özel Hayata ve Hayatın Gizli Alanına Karşı Suçlar”, **Ankara Barosu Dergisi**, Yıl:67, Sa.4. 2009, s.9-22.

KİLKELLY, Ursula: Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkı AİHS'nin 8.Maddesi'nin Uygulanmasına İlişkin Kılavuz, İnsan Hakları El Kitapları, No.1., Almanya, Avrupa Konseyi, 2001.

ÖNCÜ ARSLAN Gülay: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesinde Özel Yaşamın Korunması Hakkı** (Birinci Baskı), Beta Basım, İstanbul, 2011.

ÖZBEK, Veli: İnfaz Hukuku, Orion Yayınları, Ankara, 2007.

ROAGNA, Ivana: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Kapsamında Özel Hayata ve Aile Hayatına Saygı Gösterilmesi Hakkının Korunması**, Şen Matbaa, Ankara, 2013.

SEVÜK, YOKUŞ, Handan: “Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Kararları Işığında Tutuklu Ve Hükümlülerin Dış Dünya İle İletişimi” **AÜEHFD**, C.VII, Sa.3-4. 2003,s.335-384.

TAŞKIN Mustafa: **Adli ve İstihbarî Amaçlı İletişimin Denetlenmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2008.

TEZCAN Durmuş, ERDEM Mustafa Ruhan, SANCAKDAR Oğuz: **Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi Işığında Türkiye'nin İnsan Hakları Sorunu**(İkinci Baskı), Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2004.

YARDIMCI, Mehmet Murat: **Amerika Birleşik Devletleri Hukuku, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi İçtihatları ve Türk Hukukunda İletişimin Denetlenmesi**, Seçkin Yayıncılık, Ankara,2009.

23 Eylül 2012-10 Nisan 2015 Tarihleri Arasındaki Bireysel Başvuru İstatistikleri. http://www.anayasa.gov.tr/files/bireyselBasvuru/23_eylul_2012_10_nisan_2015.pdf 26/12/2015 tarihinde ulaşılmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası Madde Gereğçeli, 2011, Ankara. https://yenianayasa.tbmm.gov.tr/docs/gerekceli_1982_anayasasi.pdf 26/12/2015 tarihinde ulaşılmıştır.

AİHM Kararları

A/Fransa, 14838/89, 23/11/1993.

Ali Güzel/Türkiye, 43955/02, 21/10/2008. kararın özet çevirisine <http://www.kararara.com/aihm/turkce2/aihm11181.htm> adresinden 23/12/2015 tarihinde ulaşılmıştır.

Campbell/Birleşik Krallık, 13590/88, 25/03/1992.

Eker ve diğçerleri/Türkiye, 25844/07, 09/06/2015. kararın özet çevirisine http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/Ekervd_karari.pdf adresinden 26/12/2015 tarihinde ulaşılmıştır.

Fazıl Ahmet Tamer/Türkiye, 6289/02, 05/12/2006.

Fethullah Akpulat/Türkiye, 22077/03,15/02/2011. kararın özet çevirisine <http://www.inhak.adalet.gov.tr/ara/karar/fethullahakpulat2011.pdf> adresinden 23/12/2015 tarihinde ulaşılmıştır.

Gülmez/Türkiye,16330/02, 20/05/2008.

Hirst/Birleşik Krallık (No. 2),74025/01, 06/10/2005.

Huvig/Fransa,11105/84, 24/04/1990.

Klass ve diğçerleri/Almanya, 5029/71, 6/10/1978.

Kruslin/Fransa,11801/85, 24/04/1990.

Lampert/Fransa, 23618/94,24/08/1998

Malone/Birleşik Krallık,8691/79,26/04/1985.

Mcleod/Birleşik Krallık,24755/94,23/09/1998.

Mehmet Nuri Özen/Türkiye, 15672/08, 11/01/2011. kararın özet çevirisine <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-124071> adresinden 20/12/2015 ta-

rihinde ulaşılmıştır.

Messina/İtalya (No. 2), 25498/94, 28/12/2000.

Kučera/Slovakya, 48666/99, 17/7/2007.

Vlasov/Rusya, 78146/01, 12/6/2008.

Nada/İsviçre, 10593/08, 12/09/2012.

Nusret Kaya ve diğerleri/Türkiye, 43750/06, 22/04/2014.

Öcalan/Türkiye(2), 24069/03, 197/04, 6201/06 et 10464/07, 18/03/2014.

Ramirez Sanchez/Fransa, 59450/00, 04/07/2006.

Salapa/Polonya, 35489/97, 19/12/2002.

Schenk/İsviçre, 10862/84, 12/07/1988.

Silver ve Diğerleri/Birleşik Krallık, 5947/72, 25/3/1983.

Slawomir Musial/Polonya, 28300/06, 20/01/2009.

Tan/Türkiye, 9460/03, 3/7/2007.

AYM KARARLARI

Abdulvahap Kavak, 2013/7477, 06/10/2015.

Ahmet Temiz, 2013/1822, 20/05/2015.

Akif İpek, 2013/9456, 24/06/2015.

AYM E. 1984/14, K.1985/7, 13/06/1985.

AYM E.2006/142, K.2008/148, 17/4/2008

AYM E.2009/59, K.2011/69, 28/4/2011.

AYM. E.2014/133, K.2014/165, 30/10/2014.

Fatih Taş, 2013/1461, 12/11/2014.

İbrahim Uysal, 2014/1711, 23/7/2014.

Mehmet Koray Eryaşa, 2013/6693, 16/04/2015.

Murat Karayel, 2013/2125, 16/09/2015.

Musa Kaya, 2013/2351, 16/09/2015.

Özkan Kart (2), 2013/1201, 20/05/2015.

Turan Günana, 2013/3550, 19/11/2014